

Etnedal Kyrkjelege Fellesråd
Nord Etnedal kyrkjegard, utviding - planomtale

Utgåve: A-02
12.01.2020

DOKUMENTINFORMASJON

Oppdragsgjevar:	Etnedal Kyrkjelege Fellesråd
Rapportnamn:	Nord Etnedal kyrkjegard, utviding - planomtale
Utgåve/dato:	A-02 / 2020-01-12
Arkivreferanse:	-
Oppdrag:	601523-01 – Nord Etnedal kyrkjegard - utviding
Oppdragsskildring:	Detaljprosjekt for ny del med nødvendig detaljering, som grunnlag for søknad om godkjenning i Hamar Bispedømmeråd. Med utgangspunkt i detaljprosjekt for utvidinga.
Oppdragsleiar:	Marianne Laa
Fag:	Landskap
Tema:	Gravplassar
Leveranse:	Grunnlag for søknad til Bispedømmerådet
Skriven av:	Marianne Laa
Kvalitetskontroll:	Hilde Ruud
Asplan Viak AS	www.asplanviak.no
Framsidedeilete	Den nyaste delen av Nord Etnedal kyrkjegard, mot kyrkja og porten ved parkeringsplassen, aust for kyrkja. Foto: Marianne Laa, august 2015.

FØREORD

Asplan Viak har vore engasjert av Etnedal kyrkjelege fellesråd for å utarbeide plan for utviding av Nord Etnedal kyrkjegard. Kyrkjeverje Marie Bjørnødegård har vore fellesrådet sin kontaktperson for oppdraget.

Landskapsarkitekt Marianne Laa har vore oppdragsleiar for Asplan Viak, og Hilde Ruud har vore sidemannskontrollør.

ÅI, 12.01.2020

Marianne Laa
Oppdragsleiar

Hilde Ruud
Kvalitetssikrar

INNHALDSLISTE

1	Innleiing og bakgrunn	5
2	Hovudkonsept og minnelund	6
3	Grunnforhold	7
4	Tekniske anlegg	8
4.1	Flomvern	8
4.2	Vegar og plassar	8
4.3	Tinestrøm og gangveglys	10
4.4	Gjerde	10
4.5	Møblar og skilting	11
4.6	Søppelhandtering	12
4.7	Vatn og vasspostar – pumpehus	13
5	Opparbeiding av gravfelt	15
5.1	Inndeling og nummerering	15
5.2	Terreng, massar og overvatn	15
6	Vegetasjon	15
6.1	Tre	15
6.2	Busker	16
	Vedlegg	16

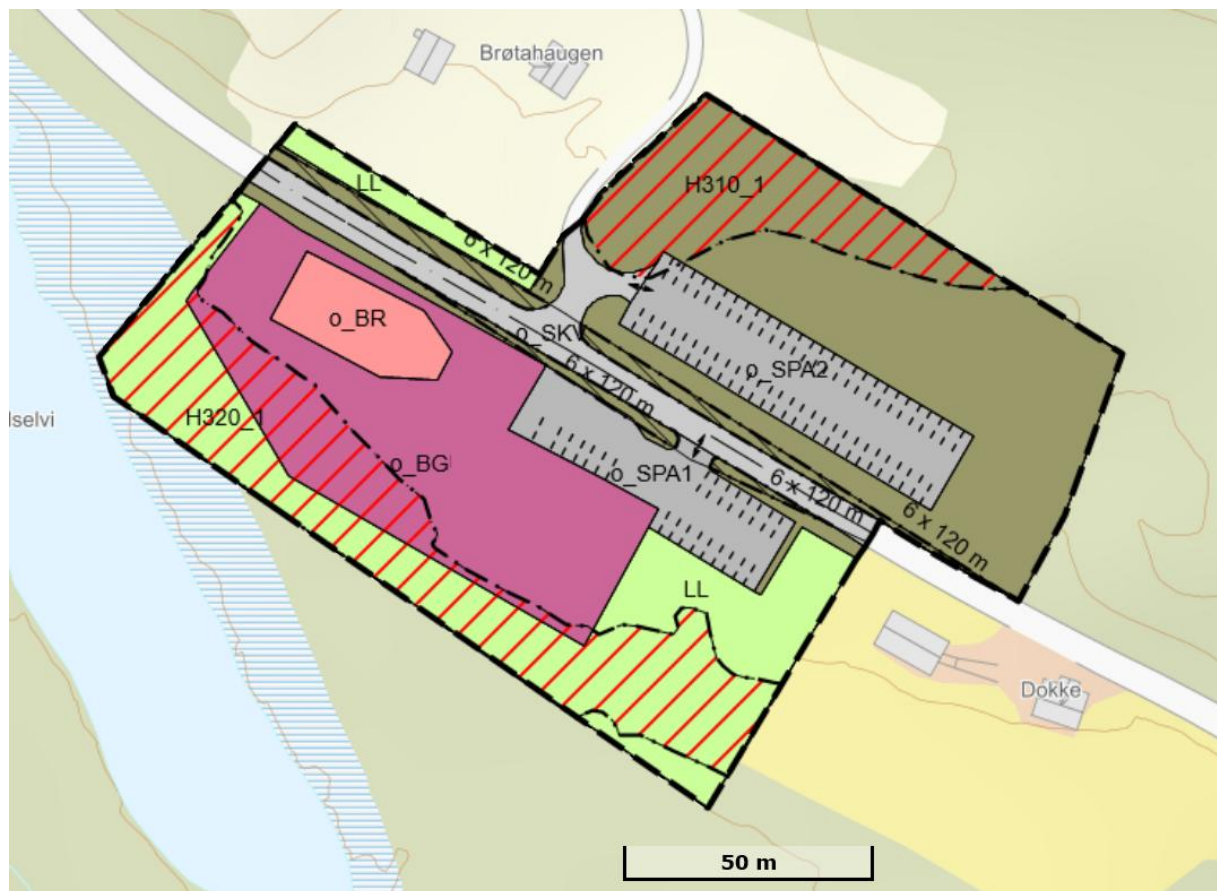
1 INNLEIING OG BAKGRUNN

Nord-Etnedal kyrkje er ei trekyrkje frå 1866, og kyrkjegarden er per i dag på om lag 2,7 daa (inngjerda område). Kyrkja ligg med fylkesveg 204 som næraste nabo i nord og Dalselvi sør for seg. Kyrkjegarden har hatt ei relativt stor utviding før, austover. Den eldste delen av gravplassen ligg sør for kyrkja, i retning ny utviding. Utvidinga i dette prosjektet vil bli eit tillegg på ca. 0,8 daa gravplassområde.

I Nord-Etnedal har det dei siste 15 åra i snitt vore 4,4 gravferder i året. Det varierer kor mange heilt nye graver som trengst. Kremeringsandelen er liten.

Parkeringsstilhøva var vurderte til å vere prekært for lite ved store arrangement, og det er difor lagt ut 50 nye parkeringsplassar i området nordaust for kyrkjegarden i den reviderte reguleringsplanen.

Prosjektet med utviding av gravplassen baserar seg difor på ny gjeldande reguleringsplan for området, denne heiter «Nord-Etnedal Kyrkje» og er datert 19.12.2019. Utvidingsområdet for gravplassen har vore godkjent i tidlegare plan, men utviding av parkeringa gjer at planen har vore ute til revisjon nyleg.

Figur 1: Utklipp frå Etnedal kommune sitt planverk (frå Geolnnsyn) av gjeldande detaljregulering.

I reguleringsføresegnene til planen (datert 27.11.2019) heiter det: «Kirkegården skal være inngjerdet eller avgrenset med steinmur eller kraftig gjerde av trematerialer. Utforming, materialbruk og fargevalg skal harmonere med området karakter. Eksisterende steinmur mellom kirkegården og fylkesvegen/parkeringsplass skal bevares i størst mulig grad.»

I reguleringsplanen ligger det også føringar i forhold til faresone for flom (H320_1): «Flomsona viser utbredelsen av en 200-års flom, jf rapport 17194-02-1 fra Skred AS. Innenfor flomsona er det ikke tillatt å gjennomføre tiltak jf. Pbl § 1-6 før tilstrekkelig sikkerhet mot flom og erosjon er dokumentert ivaretatt.» Dette er etterfølgd av eit rekkefølgjekrav (punkt 5.1 før utvidelse av grav- og urnelund o_BGU): «Før grav- og urnelunden kan utvides må det utredes og prosjekteres nødvendige sikringstiltak for å oppnå tilstrekkelig sikkerhet for kirkegården.» I samanheng med dette har rapporten fra Skred AS (17194-02-1) juridisk virkning. Denne ligg ved dette dokumentet. I følgje rapporten til Skred AS er det Etnedal kommune sjølv som har ansvar for å «skjønsmessig vurdere aktuelle krav til sikkerhet i det aktuelle tilfellet» (punkt 2.3.1). Det må difor i førekant av bygging/ byggesak, gjerast ei (geoteknisk) vurdering av dei løysingane som er beskrive i byggeprosjektet i forhold til flomvern for den nye utvidinga. Dersom prosjektert løysing blir funne for svak/enkel må byggeprosjektet forsterkast etter tilråding av fagekspertise, før det blir gjeve igangsettingsløyve.

2 HOVUDKONSEPT OG MINNELUND

Plankonseptet har hatt som mål å gjere utvidinga så naturleg som mogeleg i forhold til eksisterande anlegg, men samtidig heve kvaliteten i anlegget, i forhold til krav om universell utforming og funksjonelle løysingar for vatn og avfall. Utvidinga vil «flytte» støttemuren og den utfylte delen noko lengre mot søraust, slik at anlegget framstår ganske likt som i dag, berre større i utstrekning. Den nye støtte muren på utsida av utvidinga vil tene støttemur for oppfyllinga og som flomvern mot Dalselvi, og gjerdet på toppen vil ramme inn gravplassen og sikre mot fall på same måten som i dag, berre noko lengre ut mot elva. (Sjå også bilete 3 med tekst.)

Planlagt namna minnelund blir sentral i anlegget inntil og som ein del av, den vesle, runde plassen som avsluttar den grusa prosesjonsvegen, midt i anlegget. Felles gravminne for minnelunden er tenkt som ein natursteinsmur som går ut ifrå/ stør seg inntil ein stor kampestein/ naturstein i den eine enden. Minneplater skal festast på muren, på sida mot minnelunden (sjå detaljplan for minnelunden, samt illustrasjonsfoto under).

Bilete 1: Døme på type naturstein som er ynskjeleg inntil natursteinsmuren i minnelunden.

Muren er tenkt nøyaktig bygd med god murestein. Metallplater, som i dømet på biletet under, skal festast på muren. Dømet under er henta frå minnelunden på Voie.

Bilete 2: Døme på minneplater og mur på Voie gravlund (foto:Eikemo).

3 GRUNNFORHOLD

På same måten som eksisterande kyrkjegard er lagt på lausmasser/ fylling blir den nye delen lagt ut med ei fylling ut mot ein støttemur. Dette gjer at ein kan bestemme kornfordeling og samansetjing av massane til kistegravfelta slik ein ynskjer, med mest mogeleg optimal samansetjing.

Grunnforholda på utvidingsområdet er elveavsetningar med sand og grus. Det vart her greve prøvehol med omlag 10 meters mellomrom, for å sjå høgde på grunnvasstand. Sidan område ligg så tett på Dalselvi er det i prinsippet vasstanden i elva som bestemmer høgda på grunnvatnet inne ved gravplassen. Det er difor også sett på ulike flomsituasjonar og erfaringstal for vasstand i elva. (Sjå snitt teikning LS101.)

Situasjonen vart drøfta med gravplassrådgjevar som meiner flomsituasjonen på staden er akseptabel sidan det berre er snakk om korte periodar der vatnet kan trekke opp i gravhøgde. Det er ved 50- og 100 årsflom at vasstanden kan komme til å stå opp i kistehøgde. Dersom dette skulle vere tilfelle ved tidspunkt for gravferd, må denne utsetjast til vatnet har gått attende.

Bilete 3: Utvidelsesområdet etter hogst, tilsvarende mur blir sett opp nokon meter lengre ut mot elva.

4 TEKNISKE ANLEGG

4.1 Flomvern

Flomvernet for den nye utvidinga blir i prinsippet slik som den alltid har vore her; nemleg i form av at terrenget på gravplassen er heva med ein støttemur i naturstein, ut mot elva. Den nye muren vil bli noko høgare enn eksisterande, og bør byggjast med relativt stor og godt eigna murestein som ligg godt, og soleis lagar eit solid erosjonsvern mot Dalselvi. Sjå snitt teikningane LS101 og LS102 for illustrasjon. Desse løysingane må vurderast skjønsmessig av Etnedal kommune i forkant av igansetjingsløyve (i samsvar med reguleringsplan bestemmelsane og rapporten frå Skred as som ligg med den planen, sjå innleiinga over her).

4.2 Vegar og plassar

Det er ikkje grusvegar inne på kyrkjegarden per i dag. Hovudinngangen til kyrkja er på vestre kortvegg, og vender vekk frå kyrkjegarden. Dette gjer at alle, både bæreprosjonar og folk elles, må ta seg fram over grasmark, og mellom graver til den aktuelle grava. Når ein no skal byggje noko nytt vil krava om universell utforming av «anlegg som er ope for publikum», tre i kraft, i alle fall for den nye delen. Det er difor vald grus som dekke på ny prosjesjonsveg (hardpakka og salta). For å lette vedlikehaldet og halde «føringskanten» (for synshemma) mellom gras og grus på plass, kan det vere lurt å skilje jord og bærelag/grus med ein type langsgåande stålplate. Ei slik løysing vil gjera vedlikehaldet over tid, enklare og resultatet vil også bli finare i utgangspunktet.

Bilete 4 og 5 - døme på type stålkant: Ever Edge stålkant mellom heller og grus eller gras. Utklipp henta frå <http://www.everedge.fr/>

Som ledelinje og oppsamlingsrenne for overvatn er det lagt inn tre rekkjer med storgatestein i granitt med ein svank på 2cm i midten. Dette vil også gje estetisk kvalitet i miljøet, og og heve standarden på anlegget. Saman med ny trappe- og rampeløysing for universell tilkomst til kyrkjebygget vil dette bli eit element som skapar samanheng og lesbarheit i anlegget for alle.

Bilete 6: Døme på kombinert ledelinje og vassrenne med 3x storgatestein (på bildet med «saget» overflate) og tilpassa gatesluk. (Frå Høgskulen i Bergen, foto: ML)

Det er to små plassar i planen. Ein ved hovudinggangen og den runde plassen ved minnelunden. Desse er begge tenkt med skiferdekke, heilt eller delvis dekt. Dette vil gjere plassane til smykke i anlegget, og det er i tråd med universell utforming. Det indikerer at her er det ikkje vanleg veg; her kan det stå installasjonar eller møbel. Desse plassane må ha omramming av stålkant av den typen som er beskrive i bilete 4 og 5 over, eller tilsvarande.

Bilete 7: Skiferdekket på plassane er tenkt i store, rektangulære heller med fallande lengder og ulike breidder, lagt i forbandt mønster (døme til venstre er Oppdalskifer).

4.3 Tinestrøm og gangveglys

Sidan anlegget er relativt lite og utvidinga kjem så nær kyrkjebygget, er det ikkje lagt opp til noko nytt tinestrømmuttak ute på gravplassen, i samband med utvidinga. Per i dag er det ingen tinepunkt på kyrkjegarden. Det bør vere slike strømmuttak, med maks 50m mellomrom for at kabelen som skal rullast ut ikkje skal bli for lang. Det bør difor setjast opp eit slikt uttak på veggen til bårhuset, og eit i den vestre enden av sørveggen på kyrkja.

Eksisterande kyrkjegard har ikkje gangveglys, men der er den opplyste kyrkja ein viktig faktor som gjev indirekte lys, særleg til den eldste delen av kyrkjegarden. Sidan utvidinga ligg så nært opptil bygget og den eldste delen, blir det ikkje lagt opp til frittstående lys stolpar ute på gravplassen i samband med utvidinga.

4.4 Gjerde

Det kvite stakittgjerde oppå kyrkjegardsmurane og dei relativt små portane inn til kyrkjegarden er lokalt utforma, og høver godt til den kvitmåla kyrkja. Det er difor naturleg at dette blir vidareført også ved utviding av kyrkjegarden.

I murane og steingjerda på den eksisterande delen er det brukt stadeigen moreneste å mure med. Det er naturleg i dette anlegget og vidareføre denne typen «steinugard» og støttemurar. For å ramme inn kyrkjegarden også frå «innsida» er det tenkt å vidareføre den kvite stakittløysinga.

Bilete 8: Kyrkjegardsmur med lokal morenestein, eventuelt innkjøpt liknande stein (t.d. Hardangerskifer) og stakittgjerde oppå mur, er tenkt vidareført inn i ny del.

4.5 Møblar og skilting

Dei kvite benkane som er på kyrkjegarden i dag, høver godt inn, og bør vidareførast inn i den nye delen. Sjø bilete under. Ein av benkane vil få universell tilkomst og utforming (ved minnelunden). Denne benken må då ha armlene på minst ei side.

Bilete 9: Eksisterande kyrkjegard har kvite, klassiske parkbenkar som med fordel, kan vidareførast inn i det nye anlegget.

Bilete 10: Desse finst i handelen framleis.
Foto er henta frå
<http://www.hagemobler24.no/benker/lund>

Når det gjeld skilting av dei ulike gravfelta er dette tenkt utført i kvit emaljert metall med svartmåla inngraverte bokstavar på kvitmåla treverk. Skilta må stå godt synleg ved gangvegen. Kvite, emaljerte metallskilt vil høve godt i det miljøet her, til dømes noko slikt i høveleg format og med riktig bokstav:

Bilete 11: Dømet t. v. er henta frå nettsida til Gamle trehus:
<https://www.gamletrehus.no/index.php?page=58>

4.6 Sjøppelhandtering

Avfallsdunkane er tenkt plassert ved portane til kyrkjegarden, tre totalt. Det er lite søppel som blir handtert her, og per i dag finst ikkje søppeldunkar inne på kyrkjegarden.

Bilete 12: Døme på avfallsdunk med klassiske stiltrekk; Lilly avfallsdunk frå TRESS.

<https://www.tress.com/nb-no/lekeplass-og-parkutstyr/opphold-og-utemiljoe/lilly-avfallsdunk-med-tak-714406/>

4.7 Vatn og vasspostar – pumpehus

På eksisterande kyrkjegard er dette med vasspost ikkje handtert på ein god måte, kun ein slange med kran i enden er lagt ut til eit av trea, og bunde opp der. Dersom vassposten skal kunne vere eit positivt og «berikande» element i miljøet bør den få noko meir omtanke og kvalitet enn i dagens anlegg. Det skal leggjast ut to nye vasspostar i anlegget for å dekke arealet med 35m radius i forhold til bæring av vatn. Sommarvatnet treng eit pumpehus for å få nok trykk. Sjå plassering på plan. Herifrå går det vassleidningar til dei to vasspostane. Det må monterast tømmekran i kummen under vasspostane, slik at anlegget lett kan tømmast for vatn før vintersesongen. Pullerten må ha svart lakkert overflate for å harmonere med smijarnsportar, og nye søppeldunkar.

Bilete 11: Planlagt vasspostkran (Malmkranen) i støpjern frå Benzen har eit klassisk uttrykk og vil passe godt inn i anlegget dersom den blir lakkert svart. www.benzenas.no

Bilete 12: Eksisterande vasspost ligg omtrent der den nye plassen ved minnelunden kjem. Det er planlagt ny vasspost inne på plassen, denne vil bli lettare å bruke, for alle.

5 OPPARBEIDING AV GRAVFELT

5.1 Inndeling og nummerering

Gravfelta har namn i form av bokstavar som fortset alfabetisk etter siste brukte bokstav på eksisterande kyrkjegard. Deretter er gravrekkjene nummererte, og kvar einskild grav (sjå vedlagte nye gravkart). Det er førebels ikkje oppretta ein såkalla nasjonal gravplass ID for kyrkjegarden.

5.2 Terreng, massar og overvatn

Terrengnivået på den nye delen er tenkt med utgangspunkt i eksisterande terreng, og eit svakt fall nordover, slik at det blir eit lågbrekk langsmed prosesjonsvegen som går inn i anlegget. Sør for prosesjonsvegen blir den nye delen på fylling ut over eksisterande masser (toppmasser må av først).

Fyllmassane må difor vere gode kistefeltmasser av naturleg morene med noko organisk materiale. Massane må komprimerast høveleg (lett) i forhold til den strukturen dei har, og at det skal bli høveleg hardt å grave i. Sidan massane bør kunne bli tilnærma ideelle skal det ikkje drenerast under, eller i desse. Det einaste som skal vekk av vatn i rør, er overvatn frå gravplassen mellom kyrkja og den nye støttemuren. Her vil nok overvatnet stort sett infiltrere i grasmarka og på grusvegen, men i ekstreme tilfelle som smeltevatn i vårløysinga og ved styrtreng, vil sluka i midten ta opp det som ikkje vert infiltrert med ein gong.

Drenering av område oppstraums er ikkje noko tema her, då grunnvatnet står djupt nok i forhold til oppfyllinga ved normale tilstander. Eksisterande kyrkjegard og kyrkjebygget, samt fylkesvegen, ligg nord for utvidingsområde og gjev stabile forhold i grunnen oppstraums.

6 VEGETASJON

6.1 Tre

På eksisterande kyrkjegard er det stort sett tre som rammeplanting ut mot gjerde og mur. Dette er i hovudsak bjørk.

Nord-Etnedal har hardført klima og det er naturleg å bruke stadeigne artar. Bjørk og rogn er slike, men vanleg norsk bjørk er lite allergivenleg og skal difor ikkje plantast inn i offentlege anlegg. Det er difor beskrive ein spesiell sort bjørk som er særkjønna og som blir formeira ved poding. Dette gjer at ein får kjøpe berre hoplanter, og dermed eliminerer problemet med pollen. Denne bjørka heiter Ornåsbjørk og er ein type hengebjørk med flika blad. På avstand og i framtoning ser den likevel ut som ei typisk norsk hengebjørk, slik me kjenner den. Det er også beskrive vanleg rogn ved minnelunden, som vil gje meir årstidsvariasjonar i form av blomar om våren og bær om hausten.

6.2 Busker

I tillegg til tre, er det supplert med noko buskvegetasjon i anlegget for å danne mindre avgrensingar og oppdeling. Kvit blomsterfarge er vald som gjennomgangstema for å hente opp det kvite temaet frå bjørkestammene, kyrkjebygget, møblering (gjerde og benkar) og som symbolsk element for dei som vil sjå det. Desse buskene er vald ut:

Finlands vita ros, *Rosa pimpinellifolia plena* er hardfør og nøysom. Den blir 1,5-2 m høg, og blomstrar rikt tidleg på sesongen. Denne er tenkt ved hovudinngangen til kyrkja, ved den vesle plassen med vasspost der.

Bilete 13 og 14: Finlands vita ros – bileta er henta frå internett;

(<http://www.alltomtradgard.se/forum/tradgard/rosforum/rosa-pimpinellifolia-plena-finlands-vita-ros-83558>)

Bærsøtmispel; *Amelanchier alnifolia* 'Alvdal' er tatt inn som stor busk (2-3,5m) ved minnelunden og som einskildbusker ute langsmed gjerde på nokre punkt. Denne blomstrar med kvitt flor i mai/juni, og vil komme før rosene. Dette er ein hardfør busk som toler kalde vintrar og er nøysom i forhold til jord. Den har etande bær (som kan brukast til saft og syltetøy og som fuglane likar). Busken får også flotte, gule haustfargar.

Bilete 15 og 16: Bærsøtmispel – bilete henta frå internett;

(<http://www.eplante.no/amelanchier-alnifolia-fk-alvdal-e>)

VEDLEGG :

Vedlegg 1 – Uttale frå gravplasskonsulenten

Vedlegg 2 – Rapport frå Skred AS